

РЕПУБЛИКА СРПСКА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Мркоњић Град

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А
о пласману средстава из Програма за подстицај развоја МСП,
предузетника и пољопривредних произвођача

Обрађивач:
- Одјељење за привреду и
друштвене дјелатности
- Агенција за привредни развој

Предлагач:
Начелник општине

I. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Информација о пласману средстава из Програма за подстицај развоја малих и средњих предузећа, предузетника и пољопривредних произвођача, обухвата кратак осврт на законску регулативу у области подстицаја развоја малих и средњих предузећа и предузетника, преглед стања у привреди наше општине, преглед пласмана средстава за подстицај развоја у 2006. години, проблеми који су пратили ову активност и приједлог мјера за њихово превазилажење.

У циљу подстицања развоја малих и средњих предузећа и предузетника, а у циљу подстицања запошљавања, НС РС је на 13.09.2002. године усвојила Закон о подстицању развоја малих и средњих предузећа и предузетника («Сл. гласник РС» број: 64/02). Тим законом је дефинисано и формирање агенција и фондова, како на републичком тако и на локалном нивоу, који ће између осталих, бити једни од носилаца подстицајних развојних програма.

На подручју општине Мркоњић Град регистровано је 18 акционарских друштава, око 100 приватних предузећа (ДОО), око 440 предузетника, неколико радних јединица, установа и институција који укупно запошљавају око 4.058 радника (податак од 30.06.2006. године).

Према процјенама, а на бази информација преузетих од мљекара које се баве откупом млијека, на подручју општине постоји: око 1000 произвођача млијека који су у прошлој години произвели и према мљекарама испоручили преко 4.000.000 литара млијека (приход око 2.200.000КМ). Такође, процјењује се да постоји и око 20-так мини свињогојских фарми, неколико фарми за узгој бројлера, 4 мини-фарме за узгој конзумних носила и производњу јаја, преко 200 пчелара са укупно 2000 друштава, неколико пужарских фарми, фарме за тов јунади, узгој оваца и др.

На 31.12.2006. године на подручју општине Мркоњић Град, а на основу евиденције којом располаже Завод за запошљавање РС, Биро Мркоњић Град, евидентирано је 2.410 незапослених лица.

У протеклој години, према евиденцији исте установе, запослено је 441 незапослено лице.

У циљу подстицања развоја малих и средњих предузећа, предузетника и пољопривредних произвођача и подстицања запошљавања, СО-е Мркоњић Град је на 15. Сједници СО-е, одржаној дана 07.02.2006. године усвојила **Програм кориштења средстава од накнаде за кориштење природних ресурса у сврху производње електричне енергије**. Овим Програмом је планирано да се за потребе подстицаја развоја МСП, предузетника и пољопривредне производње, а од укупно прикупљених средстава од накнаде за кориштење природних ресурса у сврху производње електричне енергије, **70%** усмјери за подстицај развоја и запошљавања, односно **770.000КМ**, и то: **270.000КМ** за подстицај развоја пољопривреде и **470.000КМ** за подстицај развоја МСП и предузетника и **30.000КМ** за суфинансирање запошљавања приправника са ВСС и ВШС..

За имплементацију програма задужени су Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Агенција за привредни развој и Комисије именоване од стране СО-е.

II. ПРОГРАМ КОРИШТЕЊА СРЕДСТАВА ЗА ПОДСТИЦАЈ РАЗВОЈА МСП, ПРЕДУЗЕТНИКА И ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОЂАЧА

Реализација Програма кориштења средстава за подстицај развоја МСП, предузетника и пољопривредних произвођача отпочела је у августу мјесецу, 2006. године, када су први захтјеви потенцијалних корисника упућени у процедуре одобравања у комерцијалним банкама, које су изабране путем јавног тендера за додјелу послова око пласмана ових средстава.

Разлог кашњења са имплементацијом Програма, јесте спровођење процедура око избора банака за пласман кредитних средстава.

Међутим, активности око примања захтјева и одобравања истих од стране надлежних Комисија СО-е отпочеле су раније, у мају мјесецу.

Услови за додјелу кредитних средстава за подстицај развоја МСП, предузетника и пољопривредних произвођача дефинисани су Програмом кориштења средстава за подстицај развоја МСП, предузетника и пољопривредних произвођача.

Средства за подстицај развоја МСП, предузетника и пољопривредних произвођача реализована су кроз четири компоненте Програма, и то:

- Кредити за развојне пројекте;
- Кредити за развој пољопривредне производње;
- Кредити за обртни капитал;
- Средства за суфинансирање запошљавања приправника са ВСС и ВШС.

Средства за кредитирање развојних пројеката МСП и предузетника

Ова средства су предвиђена за кредитирање развојних пројеката МСП и предузетника, односно за набавку потребне опреме (машина и уређаја) и за проширење постојећих и изградњу нових пословних капацитета.

За ову намјену обезбијеђено је 450.000КМ, што је мултипликативним дјеловањем (учешћем средстава општине у виду депозита за одобрене кредите), обезбиједило кредитни фонд у износу од око 2.000.000КМ.

Корисници ових средстава имали су могућност да користе средства према својим потребама и могућностима (солвентност корисника и могућност обезбјеђења колатерала).

У том смислу, одобрена кредитна средства утрошена су за куповину пословних простора, за изградњу нових и реновирање постојећих пословних простора, за куповину основних средстава (возни парк, различите машине и уређаји) и др.

У циљу што ефикаснијег пласмана ових средстава на бази искустава из претходног периода, као и искустава западних земаља у имплементацију Програма укључено је више комерцијалних банака.

У том смислу, реализација кредитних средстава повјерена је следећим банкама:

- НЛБ Развојна банка – пољопривреда и развојни пројекти МСП и предузетника;
- Загребачкој банка - развојни пројекти и обртна средства МСП и предузетника;
- Хипо-Алпе-Адриа-банка – Развојни пројекти МСП и предузетника;
- Рајфајзен банка – обртна средства МСП и предузетника.

Међутим, последице двије банке због компликованих процедура и слабог интереса корисника нису оствариле пласман нити једног кредита.

Када су у питању каматна стопа и други услови одобраваних кредита, може се рећи да су они били различити, а у зависности од банке која је вршила пласман средстава, као и од намјене утрошка кредита.

У наредној табели приказани су услови одобраваних кредита, зависно од горе наведених фактора.

Банка	Максималан износ средстава		Пер.отплате са Grace-пер. (мјесеци)	Каматна стопа				Износ депозита и гаранц.
				Основна средства		Обртна средства		
	МСП	Предузет.		МСП	Пред.	МСП	Пред.	
UC Zagrebačka banka	50000KM	25000KM	до 36/12	5,49%	6,49%	6,49%	7,49%	50/25%
NLB Razvojna banka	према потребама		до 60/12	7,1% *	7,1%*	-	-	20%
Hypo Alpe Adria bank	према потребама		до 60/12	6,6%*	6,6% *	7%*	7% *	25%
Raiffeisen bank	50000KM		до 12	-	-	Од 7,5% до 8%	Од 7,5% до 8%	50%

Напомена: * каматна стопа је везана за Еурибор, који је промјенљива компонента.

У следећем табеларном приказу презентовани су упоредни подаци о броју примљених, одобренних и реализованих захтјева, као и о износу који је захтјеваван, одобрен и реализован (у KM) за 2006. и 2005. годину.

	2006. година		2005. година	
	Број поднешених захтјева	Захтјевани износ средстава	Број поднешених захтјева	Захтјевани износ средстава
МСП	12	1.020.000,00	27	1.215.000,00
Предузетници	30	939.000,00	30	506.000,00
УКУПНО	42	1.959.000,00	57	1.721.000,00
	Број одобренних захтјева	Одобрени износ средстава	Број одобренних захтјева	Одобрени износ средстава
МСП	11	620.000,00	27	1.215.000,00
Предузетници	29	932.000,00	30	506.000,00
УКУПНО	40	1.552.000,00	57	1.721.000,00
	Број реализованих захтјева	Реализовано средстава	Број реализованих захтјева	Реализовано средстава
МСП	4	290.000,00	6	230.000,00
Предузетници	9	322.000,00	10	185.000,00
УКУПНО	13	612.000,00	16	415.000,00

Као што се из приказаног може видјети, укупно одобрена кредитна средства за МСП и предузетнике износе 612.000КМ, а кредити су одобрени за 4 субјекта из категорије МСП и 9 субјеката из категорије предузетника.

За обезбјеђење ових кредита, општина Мркоњић Град је утрошила **127.400КМ** или 27,10% од планираних средстава за ове намјене, од чега је у 2006.години исплаћен депозит у укупном износу од **107.400КМ**, а у 2007.години 20.000КМ (за један кредит који је одобрен у 2006.години).

У односу на 2005.годину извршен је већи пласман средстава за 197.000КМ.

Међутим, пласман кредитних средстава у 2006.години био би вјероватно и већи, али и поред мјера које су предузимане да се он повећа постојало је низ фактора који су га и даље лимитирали.

Прије свега, недостатак квалитетних пословних идеја и слаба кредитна способност потенцијалних корисника, недостатак квалитетног колатерала, а један од значајнијих био је однос одобрених кредитних средстава према броју радника које су корисници имали обавезу да запосле.

Сви корисници ових средстава преузели су обавезу запошљавања одређеног броја радника предвиђеног овим Програмом.

Према пласираним средствима планирано је запошљавање 34 нова радника.

Такође, овим Програм кредитиран је и један „start up“ пројекат, који је резултирао запошљавањем троје лица.

Кредити за пољопривредну производњу

Рализација Програма за подстицај пољопривредних произвођача кроз додјелу кредитних средстава почела је 03.05.2006.године, када су од стране Комисије СО-е одобрени први захтјеви и трајала је до 31.12.2006.године.

Међутим, први кредити одобрени од стране Кредитног одбора банке, задужене за реализацију пољопривредних кредита, одобрени су 18.08.2006.године.

Разлог овоме су дуге и компликоване процедуре око припреме и спровођења тендера за одабир пословне банке која ће реализовати овај Програм.

За ове намјене укупно је обезбијеђено 270.000КМ.

Мултипликацијом ових средстава формиран је кредитни фонд од преко 1.000.000КМ.

Регистровани пољопривредни произвођачи могли су да користе кредите у максималном износу до 50.000КМ, а индивидуални пољопривредни произвођачи кредите до 10.000КМ. Такође, пољопривредни произвођачи су могли користити и средства за тов и сјетву у износу до 5.000КМ.

Кредите за пољопривредне произвођаче реализовала је НЛБ Развојна банка. Каматна стопа ових кредита износи 6% .

Уз регрес каматне стопе од стране Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду у износу од 6%, кредити су бескаматни.

Период отплате ових кредита кретао се до 48 мјесеци, са урачунатим грејс-периодом од 12 мјесеци.

У следећој табели приказани су упоредни подаци за 2006.годину у односу на 2005.годину из којих се јасно види број примљених, одобрених и реализованих захтјева, као и захтјевани, одобрени и реализовани износ кредита:

	2006. година		2005. година	
	Број захтјева	Износ средстава (КМ)	Број захтјева	Износ средстава (КМ)
Примљено захтјева	116	898.000	362	2.007.700,00
Одобрено захтјева	111	868.000	331	1.939.700,00
Реализовано захтјева	53	393.500	176	905.600,00

Као што се из приказаног види укупан пласман кредита износи 393.500КМ.

За одобравање и реализацију наведеног износа кредита за пољопривредну производњу, утрошено је укупно **98.375КМ** или 36,43% планираних депозитних средстава.

Од тога износа у 2006.години исплаћен је депозит у износу од **84.125КМ**, а остатак од **14.250КМ** у 2007.години (кредити одобрени у 2006.години).

Кредитна средства су утрошена за куповину 34 краве, 30 супрасних крмача, 12 трактора, 1 комбајн, 14 осталих пољопривредних машина, изградњу шест различитих пољопривредних објеката и др.

Као што се може видјети у односу на 2005. годину, пласирано је мање кредитних средстава за 513.000КМ.

Међутим, просјечан кредит по једном кориснику у 2006. години износио је 7.424КМ, што је за 2.273КМ више него у 2005. години, када је износио 5.150КМ.

Један од основних фактора који је утицао на овако значајно смањен пласман средстава у односу на 2005. годину, јесте тренутна „презасићеност“ пољопривредника кредитима, нарочито ако се има у виду велики пласман кредита у 2005.години.

Међутим, већ у 2007.години, а нарочито у 2008. години очекује се поврат већине кредитног портфолија из 2005.године, те је за очекивати поново велико интересовање пољопривредника за овим кредитним средствима.

Средства за суфинансирање запошљавања приправника са ВСС и ВШС

Такође, у оквиру овог Програма обезбијеђена су и бесповратна средства за суфинансирање запошљавања приправника са завршеном вишом и високом стручном спремом. За ове намјене планирано је 30.000КМ.

Једини субјекат који је исказао интерес за ова средства је Агенције за привредни развој. По том основу Агенцији су одобрена средства за запошљавање троје приправника са завршеном ВСС у укупном износу од **17.510КМ**, од чега је у 2006.години реализовано **5.836,80КМ**.

III. ПРОБЛЕМИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОГРАМА

Проблеми везани за поврат кредитних средстава

Када је у питању појава деликвенције може се констатовати да у моменту припреме ове информације постоји само један деликвентан кредит. У односу на укупан портфолију, презентовано релативним показатељима, број кредита у кашњењу у односу на укупан број одобрених кредита је 0,38%, односно на одобрени износ свих кредита 0,65%.

Лимитирајући фактори у реализацији програма

Када је у питању реализација Програма, на основу препорука унапређења реализације Програма у 2006. години, „увођењем“ више банака у реализацију кредита створена је позитивна конкуренција код тих банака, што је као резултат имало ублажавање процедура за крајње кориснике кредита.

Из тих разлога евидентан је већи пласман средстава за МСП и предузетнике.

Међутим, пољопривредни произвођачи су повукли знатно мање средстава него што су имали на располагању.

Разлози због којих потенцијални корисници, било да се ради о пољопривредним произвођачима или другим привредним субјектима, нису повукли већи износ средстава су следећи:

- Велики пласман кредита пољопривредним произвођачима у 2005. години. Већина пољопривредних произвођача која је активна и планира проширење своје дјелатности већ је користила кредите по Програму из 2005. године.

- Недостатак квалитетних пословних идеја код наших привредника. Као и у претходној години показало се да привредници ни у овој години нису имали квалитетнијих пословних идеја. Ово показује чињеница да ниједан привредни субјекат није користио кредитна средства у већем износу од 100.000КМ.

- Доста строг однос у погледу запошљавања нових радника. Овај фактор нарочито је имао дестимулативан однос према неким дјелатностима гдје је за једно радно мјесто потребно обезбиједити знатно већа средства.

Приједлог мјера за унапређење реализације Програма

Када су у питању пољопривредни произвођачи у 2007. години за очекивати је сличну ситуацију као и у 2006. години, а сличну ситуацију могуће је очекивати и код других привредних субјеката.

У циљу побољшања услова за реализацију будућих подстицајних Програма, прије свега кредитних програма потребно је:

- повећати износ одобрених кредитних средстава за запошљавање нових радника са садашњих 15.000КМ на већи износ;

- дефинисати обавезу запошљавања нових радника по основу одобрених кредита према **дјелатностима и намјенама**;

- развијати и разрађивати пословне идеје код актуелних и потенцијалних привредника;